

ПОРАДИ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Шановні мами і тата, бабусі й дідусі найкращого у світі малюка!

Не секрет, що для кожного з Вас своя дитина – це найгарніший, найрозумніший, неповторний і незамінний малюк! Ще задовго до його появи на світ Ви любили його, уявляли яким він народиться та мріяли про те щоб він був здоровий.

А яке щастя відчуває кожен з Вас, коли дитина починає проявляти свої почуття й емоції: вона жваво махає ручками, коли бачить Вас, і посміхається у відповідь на Вашу посмішку!

І, звичайно, усі з нетерпінням чекають, коли ж вона заговорить?!

Як відомомовленняне передається спадково, воно формується поступово, з перших днів життя, з ростом дитини, у процесі спілкування з нею.

Рівень розумового розвитку малюка і розвиток його мовлення пов'язані нерозривно. Мовлення – одне з найголовніших засобів пізнання світу, а це означає, що погано розвинене мовлення, перешкоджатиме повноцінному розвитку особистості Вашої дитини. Тому дуже важливо вчасно виявити недоліки, що з'явилися, у мовленні Вашого малюка.

Фонематичне сприймання – це здатність дитини диференціювати (розрізняти) близькі за звучанням або схожі за артикуляцією звуки рідної мови (С-З, Ш-Ж, Т-Д, Л-Р тощо). Відповідно порушення фонематичного сприймання призводить до відсутності навички диференціації, що спричиняє виникнення різних мовленнєвих порушень у дошкільному віці (відставання в поповненні словника, у формуванні граматичної будови мови і зв'язного мовлення), а також порушення письма (дисграфія) та читання (дислексія) у школярів. Саме тому дуже важливо розвивати фонематичне сприймання у дітей з самого раннього віку.

Логопедична робота з розвитку фонематичного сприймання проводиться в декількох напрямках:

§11. Шляхом удосконалення імітаційного мовлення.

§12. Шляхом диференціації слів-паронімів на прикладі лексичного матеріалу, який містить:

§1· акустично і артикуляційно віддалені звуки;

§1· артикуляційно віддалені, але акустично близькі звуки;

§1· артикуляційно близькі, але акустично віддалені звуки;

§1. атрікуляційно і акустично близькі звуки.

Робота з удосконалення імітаційного мовлення починається з вироблення навички розрізняти насамперед сторонні, немовленнєві звуки, близькі життєвому досвіду малюка. Найлегші для засвоєння звуки вулиці та помешкання.

Звуки помешкання: ля-ля-ля – співає дівчинка; дзень-дзень – дзвінок у двері; у-у-у – гуде пилосос; кап-кап – тече вода з крана; пх-пх – закипає чайник; ням-ням – їсть малюк.

Звуки вулиці: др-др – заводиться мотор; бі-бі – їде машина; у-у-у – летить літак; тук-тук – стукають підбори по асфальту; ш-ш-ш – шумить вітер, листя на деревах; цинь-цвірінь – співає горобець.

Коли діти знайомляться з тваринами, у гру слід включати звуконаслідування голосів звірів і птахів: му-му – корівка; ме-ме – козеня; бе-бе – овечка; і-го-го – конячка і т.д.

Далі можна ускладнити матеріал, використовуючи звуки пір року, звуки лісу, річки.

Також можна підключити до корекційної роботи гри з пальчиками, що буде розвивати не тільки дрібну моторику, але й уміння з'єднувати звуки і рухи, концентруючи увагу на одночасному виконанні двох дій: промовляння і руху. На такому принципі ґрунтуються заняття з логоритміки. Граючи в гру «Звуковий театр», дитині пропонується виконувати разом з дорослим вправи для пальчиків у супроводі заздалегідь підібраних віршиків зі звуконаслідуваннями.

Весь матеріал спочатку відпрацьовується в імпресивному мовленні (мама каже, малюк дивиться, слухає), а потім (після багаторазових повторень) в експресивному мовленні (малюк починає самостійно відтворювати запропоновані звуки).

Робота з розвитку фонематичного сприймання шляхом диференціації слів-паронімів здійснюється за допомогою використання спеціально виготовленого логопедичного альбому із зображеннями пар предметів для позначення слів-паронімів.

Пароніми – це слова близькі за звуковим складом і звучанням, та різні за значенням. Різниця може бути в одній букві, у зміненому префіксі чи суфіксі. Приклад: жук-сук, мишка-миска, ходити-котити; Маша-Даша-каша;, бак-мак-рак-лак; жук-сук-лук.

Підібрані пари картинок повинні включати:

- §1· акустично і артикуляційно віддалені звуки – мак-рак;
- §1· артикуляційно віддалені, але акустично близькі звуки – сапа-шапка;
- §1· артикуляційно близькі, але акустично віддалені звуки – лак-рак, Марина-малина;
- §1· артикуляційно і акустично близькі звуки – коза-коса.

Важлива роль у формуванні особистості дитини, зокрема у розвитку її мовлення, належить сім'ї. Адже перші слова, перші речення маля вимовляє в колі близьких людей – батька, матері, бабусі, дідуса. Якщо ми любимо свою дитину, бажаємо їй добра та світлої долі, невже байдуже поставимося до труднощів, які згодом спричиняють вади мовлення! Вчасне не виправлення мовленнєвих вад призводить до порушень і затримки загального розвитку дитини, спричиняє труднощі у сприйманні та аналізі як навчального матеріалу, так і реальних подій. От чому логопед завжди попереджає батьків, намагаючись застерегти їх від легковажного ставлення до проблем мовлення їхнього малюка.

У світі звуків

Наше мовлення складається із звуків. Правильно вимовляти звуки рідної мови дитина має навчитися до школи. Важливим завданням мовленнєвого розвитку дітей є виховання звукової культури мовлення. Поняття звукової культури мовлення досить складне і широке, воно містить цілий ряд важливих компонентів: чітку артикуляцію звуків рідної мови, фонетичну і орфоепічну правильність мовлення, правильне мовленнєве дихання, силу голосу, темп і тембр мовлення, інтонаційні засоби виразності (наголос, логічні паузи, ритм), фонематичний слух. У дошкільному віці простежується неправильна вимова дитиною звуків. Це цілком закономірне явище. Але більшість дітей не може самостійно опанувати правильну звуковимову, отже, потребує допомоги дорослих. Не всі батьки приділяють цьому серйозну увагу. Деякі вважають, що настане час, і дитина сама навчиться говорити. Якщо ж малюк продовжує і за рік-два говорити з помилками, вони дивуються: «Чому ж ти досі не навчився говорити правильно?». Допомогу дітям із серйозними вадами мовлення надають спеціалісти – вчителі-логопеди. Щоб своєчасно виправити звуковимову дітей, батьки мають знати ті вади, які найчастіше зустрічаються у дошкільному віці. Розрізняють такі види неправильної вимови: пропуск звуків, заміна звуків, спотворення звуків.

Чиста і правильна звуковимова залежить від багатьох чинників. Значну роль відіграють індивідуальні особливості дитини, стан її психічного розвитку. Недоліки вимови звуків можуть бути

зумовлені пошкодженням центрального або периферійного відділів мовленнєвого апарату внаслідок інфекційних хвороб або вроджених вад. У таких випадках потрібне втручання ще й спеціалістів-лікарів. Послідовна і систематична робота з дитиною над формуванням звуковимови сприятиме своєчасному виправленню мовленнєвих вад, досягненню на кінець дошкільного віку чіткої вимови усіх звуків рідної мови.

Корисні поради

1. Розмовляйте з малюком якомога частіше. Ваше мовлення повинне бути граматично правильним; вимовляйте все так, як потрібно, адже вживання «дитячого» мовлення зашкодить формуванню «нормального» мовлення дитини.
2. Будьте уважними до того, що намагається сказати вам малюк. Вислухайте його та давайте відповіді на всі запитання, адже це – запорука успішного подальшого розвитку не лише вміння розмовляти, але й мислити, а також прагнення пізнавати світ.
3. Якщо дитина помиляється, коли говорить, ставтеся до цього поблажливо. Помилка _ це необхідний етап розвитку мовлення, а ваші критичні зауваження можуть вплинути так, що малюк, боячись помилитися, повільніше розвиватиметься.
4. Розвивайте вміння малюка слухати та бути уважним. Грайте з ним в ігри, що сприяють розвитку вміння слухати та чути, учіть його слухати навколишні звуки та розрізняти їх: «Ось чуєш? Їде машина! А це гуде пилосос! А що це? Так, правильно, це цокотить будильник». Нехай малюк учиться самостійно розрізняти звуки, відгадувати, що як звучить, а що не звучить.
5. Часто діти вміють отримувати все бажане без допомоги слів. Їм достатньо вказати пальчиком на омріяний предмет і вимовити магічні слова: «Дай!» - як їх бажання відразу здійснюється. Але такий стан справ не може задовольнити потреб малюка в розвитку мовлення як способу спілкування з іншими людьми. Розумітимете його лише ви та найближчі люди. Тому привчайте дитину до того, щоб вона якомога повніше висловлювала свої бажання, говорила нові слова, речення, фрази.
6. Учіть дитину невеликих віршиків, казок, адже, запам'ятовуючи їх та повторюючи, вона вивчає нові для себе слова, тренує пам'ять і увагу.
7. Учіть малюка будувати ізв'язні розповіді про те, що його оточує, описувати малюнки в книжечках. Це сформує контекстне мовлення, тобто здатність уявити події, що мають відбутися, зуміти знайти форму для розповіді про них та висловлення. Розглядаючи книжечку, ставте

малюкові запитання: «хто це» (собачка), «яка собачка» (біла, пухнаста, кумедна), «що вона робить» (гризе кісточку) тощо. А тоді, підсумовуючи, складіть коротеньку розповідь за малюнком: це маленька пухнаста собачка, вона має кісточку і гризе її. За деякий час ваша дитина здатна буде сама придумувати аналогічну історію, описуючи малюнок, власні іграшки, події, що відбувалися з нею впродовж дня.

8. Постійно вводьте нові слова, що зображують предмети навколишнього світу, явища та події. Обов'язково пояснюйте значення нових слів, що зустрічаються в мовленні, оповіданнях чи віршиках, що ви читаєте. А ще можете погратися у «відгадайку»; нехай малюк сам спробує зрозуміти, що означає нове слово. Це буде доступним дитині на третьому році життя.

9. Опановуючи мовлення, дитина починає використовувати його не лише для спілкування з іншими людьми, але й для того, щоб планувати власну діяльність. У неї поступово формується так зване мовлення «для себе». Одного разу ви помітите, що дитина супроводжує власні ігри незрозумілим буркотінням, словами, що не стосуються когось особисто. Із часом вона не просто коментуватиме, що робить, але й ще плануватиме словесно свої майбутні дії. Ви допоможете малюкові, якщо навчите його розповідати про те, що він планує робити спочатку вам. Запитуйте щоразу: «Що ти хочеш робити? Куди покладеш цю іграшку? Хто буде кататися на машині спочатку: лялька чи ведмедик?» Такі розповіді допоможуть дитині швидше навчитися планувати власні дії, сприятимуть розвитку мислення та внутрішнього мовлення. Якщо ви приділите розвитку мовлення дитини достатньо часу, сил та уваги, то з часом ваш малюк обов'язково порадує вас чудовою вимовою, умінням гарно розмовляти, правильно будувати речення, в нього сформується природне чуття мовлення, любов до слова – писаного чи сказаного.

Приємного вам спілкування.

Поради батькам

1. Не повторюйте за дитиною неправильної вимови звуків;
2. Розмовляйте з дитиною, правильно вимовляючи слова;
3. Своєчасно виправляйте неправильну звуковимову дитини;
4. Якщо мовлення вашої дитини нечітке і незрозуміле для оточення, зверніться до вчителя-логопеда;
5. Вірші, чистомовки, скоромовки стануть надійними помічниками у вихованні правильного і виразного мовлення.

Чи вміє ваша дитина відповідати на запитання, звертатися із запитанням? Чи вміє розповісти про побачене? Усі ці мовленнєві звички дуже потрібні будуть у школі.

Змалку дитині варто спілкуватися з людьми, ділитися своїми думками і враженнями. Розмова дорослих з дитиною має особливе значення, вона впливає на розвиток мовлення і загальний розумовий розвиток. Діти, з якими батьки багато і вдумливо говорять, розвиваються швидше і мають правильне мовлення.

Поради батькам:

1. Використовуйте кожну вільну хвилинку для розмови з дитиною;
2. Пам'ятайте, що головними й провідними співрозмовниками в родині є мати, батько, дідусь чи бабуся;
3. Запропонуйте дитині змагання «Чия казка краща?», «Чия розповідь краща?» з участю усіх членів сім'ї;
4. Не забудьте записати в зошит чи на магнітофон розповіді і казки вашої дитини.

Мовлення дорослих – взірць для наслідування.

Мовлення дорослих – приклад для дітей. Успіх мовленнєвого розвитку дитини насамперед залежить від мовлення дорослих і, зокрема, батьків. Маля навчається говорити завдяки слуху і здібності наслідування. Відомо, що дитина дошкільного віку легко наслідує неправильну вимову дорослих, переймає місцеву говірку, діалектизми, вульгаризми. Дитина швидше навчиться правильно, якщо чути навколо себе правильну літературну мову дорослих. У розвитку мовлення дітей надзвичайно вадливу роль відіграє добрий слух. Батьки мають берегти слух дитини, стежити за станом слухового органа.

Поради батькам:

1. Стежити за мовленням дітей, своєчасно виправляйте недоліки;
2. Пам'ятайте, що ваше мовлення є взірцем для наслідування, тому воно має бути завжди правильним;
3. Правильне мовлення – запорука успішного навчання в школі.

Ігрові вправи для підготовки дитини до правильної звуковимови

Ігрові вправи для розвитку слуху

У сприйманні мови велику роль відіграє слух. Слух може бути біологічний і мовленнєвий. За допомогою біологічного слуху людина розрізняє немовні, або навколишні звуки (свист вітру, спів птахів, голоси звірів, сигнал автомобіля), може визначити джерело звуку, напрям звучання, віддаленість звуку, кількість звуків.. Завдяки мовленнєвому слуху людина розрізняє голоси оточуючих її людей, розуміє зміст того, про що говорять, диференціює звуки рідної мови. Мовленнєвий слух впливає на якість оволодіння дитиною письмовою мовою. Отже, якщо вже 3-4 річну дитину навчити правильно сприймати на слух різні звуки, розуміти їх, далі вона легко

оволодіє пльним і красивим мовленням, навиться грамотно читати, писати і виконувати завдання на аналіз звукового складу слова.

1. Гра "Що звучало?"

Дорослий добирає 3-4 іграшки, які можуть видавати різні звуки (барабан, брязкальце, дзвіночок, свисток), знайомить дитину з їх назвами і звучанням. Після того як дитина це засвоїла, можна почати гру. Дитина заплющує очі. Звучить одна з іграшок. Дитина має впізнати і назвати іграшку, що звучала.

2. Гра "Впізнай за звуком"

На столі лежать предмети зі скла, дерева, паперу тощо. Дитина заплющує очі. Дорослий бере по черзі предмети і створює ними різні звуки: бряжчить ключами, гортає книжку, стукає олівцем, шарудить газетою, переливає воду із чашки в чашку. Дитина повинна назвати предмети, яким був створений звук.

3. Гра "Магазин"

На столі стоять кілька однакових коробочок із різними предметами всередині. Покупець (дитина) запитує: "Що є в магазині?" Продавець (дорослий) відповідає, що в магазині є квасоля, гречка, борошно, цвяхи, гудзики. Покупець називає потрібний йому товар, бере по черзі коробочки, трусить ними і знаходить товар за звучанням. Продавець на слух перевіряє, чи не помилився покупець - знайшов за звучанням той товар чи ні. Дорослий і дитина можуть мінятися ролями.

4. Гра "Зустрічай гостей"

Для гри беруть 3 іграшки, наприклад зайчика, мишку і мавпочку, і добирають 3 іграшки, як можуть звучати (дзвіночок, свисток, брязкальце). Дорослий оголошує дитині, що до неї зараз приїдуть гості. Попереджає, що зайчик приїде із брязкальцем, мишка - зі свистком, мавпочка - із дзвіночком. Дитина відвертається, дорослий створює іграшками звуки. Малюк за звуком відгадує, який гість їде.